

Ivan Hoffman: Lid si volí prezidenta

- CZ24 News | 12. prosince 2022

ČESKO: Přímá volba prezidenta je lepší, i když je horší. Nad výsledkem své volby sice spíše lamentujeme, než ho slavíme, ale určitě si nepočínáme hůř, než poslanci a senátoři, kteří v nepřímé volbě v přímém přenosu provozovali skandální koňský handl. Právě nedůstojný průběh nepřímé volby vedl zákonodárce ke změně ústavy a rezignaci na výsadu vybírat hlavu státu. Šlo o jakési politické pokání, přiznání viny za předvedenou ostudu. Teoreticky byla nepřímá volba příležitostí zvolit prezidentem skvělou kompetentní osobnost, která by nebyla produktem politického marketingu, někoho, z koho by občané měli užitek, kdo by se těšil jejich respektu a kdo by svou neformální autoritou krotil politický cirkus. V praxi se ale politické strany snažily protlačit na Hrad svého člověka. Nehledal se ideální kandidát, nevybíravě se bojovalo o moc.

Historicky vzato se u nás přímé volbě prezidenta ještě teprve učíme. Hlavu státu si budeme sami vybírat potřetí. Když ale porovnáme účast při různých typech voleb, vidíme, že u prezidentských v roce 2018 činila účast 66 %, u posledních voleb do sněmovny 65 %, do senátu 20 %, a v posledních volbách evropských byla účast 28 %. Rekordní účast při volbě prezidenta nevypovídá pouze o našem zájmu, kdo se stane prezidentem, respektive kdo se prezidentem nestane. Ta účast vypovídá především o tom, že jako občané chceme být subjektem rozhodování, nikoli pouze objektem něčích rozhodnutí.

Když si prezidenta volí lid, výsledek nelze prognózovat podle preferencí politických stran ani podle přízné médií. Rozhodují dlouhodobé trendy a stereotypy, jakýsi spodní proud ve společenském vědomí. Zdá se, že typově inklinujeme k prezidentovi coby staršímu muži, nejlépe bývalému premiérovi. Skromné šance tedy mají kandidáti mladí, bez úspěšné politické kariéry, a těžké to zatím mají ženy, jak jsme to viděli u Zuzany Roithové či Tani Fischerové. Prezidentem se pak u nás zatím nestal politik, který by opomněl voliče ujistit, že tato země je naše.

U zmíněného spodního proudu společenského vědomí si ovšem nikdy nemůžeme být jisti, že ta ponorná řeka po pěti letech vystoupí na povrch stejná, jako minule. Slábne vliv generací, které mohou dnešní kapitalistickou realitu porovnat s tím, jak se zde žilo za socialismu. Naopak sílí hlas generace, která má odtažitý vztah k dědictví po předcích, takže pohrdá tím, co bylo, a současně sama zatím nevytvořila nic kloudného, co by mohla odevzdat generaci nejmladší, se kterou se do společenského vědomí vrací protirežimní revolta.

Prezidentskou volbu u nás tradičně provází klišé, že není koho volit. Naštěstí lze ovšem pokaždé volit menší zlo, subjektivně minimalizovat škodu, vůči někomu se vymezit. O všech kandidátech pak platí, že v případě zvolení porostou s úkoly. Prezidentství nelze vystudovat. Z kohokoli nakonec prezidenta udělá protokol. Protože u nás prezident nemá silné kompetence, jak by tomu slušelo vzhledem k jeho silnému mandátu, jedná se o funkci reprezentativní. Jinak řečeno, význam prezidentského úřadu a také otázka, kdo ho zrovna zastává, se přeceňuje. Lidová volba prezidenta snese srovnání s reality show, jde spíše o dramatickou zábavu, než o demokracii. Rozhodujeme o tom, kdo bude prezidentem, ale prezident není ten, kdo rozhodne, co s námi bude. Asi by se to nemělo říkat nahlas, ale u těchto voleb bohužel nelze chybvat.

ZDROJ: Radio Universum